

Megjelenik
1 évfolyam 12 íven,
egyes szám a hónap 1-én.
Előfizetési díja:
1 ft 20 kr.

IRODALMI SZEMLE.

Hirdetések
kétszer hasábozott
petitsoronkint
6 krajczárral
számíttatnak.

KIADÓ ÉS SZERKESZTŐ:

LUGA LÁSZLÓ.

Eger. I. évfolyam.

11. szám.

November 1-én, 1876.

Egyházirodalmi iskoláinkról.

IX. VESZPRÉM. „A VESZPRÉMI NÖVEN-
DÉKPAPSÁG PÁZMÁNYKÖRE.“ E néven 1865-től
fogva áll fenn; de már 1862-ben alakult itt egy-
let, mely kezdetben „Szavlati kör“, 1863³/₄ óta
pedig „Önképző kör“ nevet viselt. Az utóbbiból
keletkezett „Pázmánykör“ czélja: „Elméleti s
gyakorlati kiképzés az egyházi szónoklatban mind-
azon vallásos s egyházi szellemű s irányú segéd-
eszközök felhasználásával, melyek arra közvetve
vagy közvetlenül hatnak.“ Jobban mondva: áta-
lában a szónoklatban, szavlatban való kiképzés,
s az irodalomban való művelődés, munkálódás.
1874-ben az utóbbi, vagyis az irodalmi működés
(művek beadása) is minden tagot kötelező tör-
vényerőre emelkedett, míg előbb kinek-kinek jó
szándékára volt hagyva.

A működő, vagyis, a mint közönségesen ne-
vezik és írják, a rendes tagok száma közép-
számmal: 30—35 évenként, (volt már 46 is). A
körnek tagjává tartozik lenni minden növendék-
pap. — A pártoló tagok, a kik 2 frtot tartoznak
a kör pénztárába fizetni évenként, folyton szapo-
rodnak. Jelenleg 145 pártoló tag van, ide szá-
mítva az öt alapító és vagy 16 tiszteletbeli tagot.

1874-ig szerdán délután 4¹/₂-től 5¹/₂-ig; ez
évtől fogva pedig szombaton délután tartatnak a
gyűlések. Ezek főtárgya: szónoklatok, szavlatok
(rendesen 4—5 egyházi vagy világi darabot szava-
ló tag lép fel minden gyűlésen. Minden tag-
nak legalább négyszer kell szavlatni egy iskolaév-
ben), művek bírálatának felolvasása, a kört érdeklő
ügyek elintézése stb. Minden tag legalább két
művet (eredetit vagy fordítást) tartozik bírálat alá
bocsátani.

A „Pázmánykör“ önálló könyvtárral bir, a
mely megalakulása óta évről-évre gyarapodik,
és pedig részint adományokból, részint — és leg-
inkább — a kör pénzéből. Jelenleg 785 művel
(1023 kötetben) rendelkezik. A kör saját pénz-
éből 14 lapot s folyóiratot járát.

Kiadványai:

1. „Böjti beszédek.“ Német szerzők után
ford. a v. növ. p. Pázmányköre. Veszprémben,
nyomat. Ramazetter Károlynál. 1866. Nyomatott
500 példányban. Egy kiadást ért. Mind elfogyott.
8-adrét 210 lap.

2. „Egyházi beszédek husvétől Szent-
háromság-vasárnapig.“ 1867. 8-adrét 138 lap.

3. „Katholicizmus, protestantizmus
és hitetlenség.“ Irta: Veninger X. Fer. 1868.
Nyomatott 800 pld. Egy kiadást ért. Mind elfo-
gyott. 8-adrét 298 lap.

4. „Utmutatás, miként lehet a protestan-
sokat a kath. egyházba visszavezérelni, s a ka-
tholikusokat hitőkben megtartani.“ Irta: De la Fo-
rest. Nyomat. Pesten. Rudnyánszky Bélánál 1869.
8-adrét 379 lap. Nyomatott 1000 péld. Elfogyott
852 péld.

5. „A gyakorlati lelkipásztor.“ Irta:
Dubois Henrik. Ny. Pesten, Rudnyánszky Antó-
nia könyvnyomdájában. 1870. N. 8-adr. 406 lap.
Nyomat. 800 példány. Mind elfogyott. Egy ki-
adást ért.

6. „Dupanloup Bódog Irányeszméi a
gyermeknevelés körül.“ 1871. N. 8-adr. 316 lap.
Ny. 800 pld. Mind elfogyott.

7. „Egyházi szónoklattan.“ Irta Schlei-
niger Miklós. Ny. Veszprémben, Krausz Armin-
nál 1872. N. 8-adrét. 417 lap. Ny. 800 pld. El-
fogyott 718 péld.

8. „Az ember benső életének befo-
lyása társadalmi helyzetére.“ Irta Mar-
schal V. Ny. Budapestén Rud. Ant. 1873. Nagy
8-adr. 284 lap. Nyomatott 600 péld. Elfogyott
457 péld.

9. „Egyháztörténelem.“ Irta Dr. Ro-
bitsch Mátyás. Első kötet. Nyom. Budap. 1874.
N. 8-adr. Ehhez mint eredeti dolgozat „Függe-
lék“-ül van csatolva „A magyar egyház tör-
ténete“ a hitujításig, írta Fülöpp Antal pap-
növendék. 82 lap. Az egész mű összesen 357 lap.
Nyomatott 700 péld. Mind elfogyott.

10. „Egyháztörténelem.“ Második kö-
tet. 1875. Függelék „A magy. egyh. tört.“ a
hitujítástól korunkig. 91 lap. U. az. N. 8-adr.
Az eredetivel együtt összesen 306 lap. Ny. 700
peld. Mind elfogyott.

Tagoktól eredeti és önálló dolgozat nem ke-
rült ki más, mint az előbb említett: „A magyar
egyház története.“ Csak Szentés Rudolf fordított
egy 35—40 lapra terjedő munkácskát.

A „Magyar Bazár“, „Magyar Allam“, „Kath.
Néplap“ stb. volt egyesek működésének tere.
Legszélesebb munkásságot Ujvári Ferencz,
devecseri segédlelkész fejt ki.

X. TEMESVÁR. „MAGYAR GYAKORLÓ ISKOLA.“ Keletkezett 1863-ban. Közvetlen célja: „hogy tagjai bővebb olvasás, különösen eszmésere s vitatkozás által az előadásokon hallott, s olvasmányaikból szerzett ismereteiket jobban sajátjokká tegyék, s mintegy a gyakorlati életbe is átvigyék: közvetett célja pedig az, hogy a tagok iskolán kívül is tudományos dolgokkal foglalkozni szokjanak.“

Rendes működő tagok száma: 20—30; a pártoló tagoké 20; a részvényes tagoké 90.

Gyűlést tart minden második héten.

Tárgyai:

1. Jegyzőkönyv felolvasása.
2. Pénztári jelentés.
3. Birálatok felolvasása.
4. Felolvasás. (Nyelvtani értekezés; irodalmi, történelmi, bölesészeti tanulmány).
5. Szóbeli, vagy írásbeli vita.
6. Szaválás, s erre birálat.

Mintegy 500 kötetes önálló könyvtárral bir. Kiadványai:

1. „Hitelemző kézikönyv.“ Fritz J.
2. „Csodálatos, de való.“ 2 kötet. Fullerton Georgiana.
3. „Lady-Bird.“ 2 kötet.
4. „Gizella.“ Lehmann M.
5. „Szív és Világ.“ Erlburg Lajos.
6. „Egy szegény kisasszony története.“ 2 köt. Hahn-Hahn Ida.
7. „Családi boszu.“ Zetter Károly.

Mindegyik 400—500 példányban.

Tagjai közül fellépett: Szentklárai Jenő: „Levelek egy kételkedőhöz.“ Balmes Jakab u. f. munkával.

Nyilvánosan működnek: Dr. Szentklárai Jenő, dr. Ortvy Tivadar, történelem: dr. Kramp János, Riesz Gáspár, Németh Sándor, Kornis Géza, Rózsa József, Ambrus József, Makra Imre, Mihályfy Gyula, Kálmán Lajos stb.

XI. PÉCS. „A PÉCSI NÖVENDÉRPAPSÁG SZ.-PÁL-TÁRSULATA.“ Keletkezett az 1863/4. tanév elején. Célja: bármely tudományág vagy a szép-irodalom köréhez tartozó ész- és szívképző, kötött vagy kötetlen alakú, az egyházi szellemmel nem ellenkező dolgozatok alkotása- s illetőleg azoknak magyar, német és latin nyelven elszaválása által eszközözendő önképzés.

A működő tagok száma évenként rendszeren 30, a pártoló tagoké eddig 81 évenként.

Nagygyűlés minden hó első-, szaváló második-, bíráló harmadik-, közgyűlés negyedik vasárnapján tartatik. Fontos oknál fogva bármely napon rendkívüli gyűlés. — A nagygyűlések tárgya: A hivatalnokok jelentései, pályadíjak kitűzése, a lefordítandó s kiadandó művek körüli határozatok és különféle — a társulat anyagi érdekeit illető — indítványok. — Szaválógyűlés:

Szavalatok, a bírással megbízott, valamint bármely tag megjegyzései. — Birálogyűlés: Birálatok fölolvása. A tagok ítéletet mondanak a munkálatokról, s határoznak a birálatok helyességét illetőleg. — Közgyűlés: A birálogyűlés által kitűzött művek felolvasása. A társulat szellemi ügyeire vonatkozó indítványok.

Van önálló könyvtára 656 munkával, 1546 kötetben.

Közrebocsátá:

B. Ketteler: „Lehet-e hívő keresztény szabadkőműves?“ 1866. 500 példányban. Maradt 16 péld.

Bolanden: „Fölvilágosultak.“ 1869. 500 péld. Teljesen elfogyott.

Bolanden: „Barbarossa.“ 1871. 1000 péld. Elkelt 931 péld.

Hahn-Hahn: „Peregrin.“ 1874. 400 péld. Elkelt 348 péld.

„Gyakorlati utmutatás a breviarium kezeléséhez.“ 1875. Baur után. 1000 péld. Elkelt 434 péld.

„A szabadkőművesség titkos harca trón és oltár ellen.“ Irta Pachtler. 1876. 600 péld.

1873-ban Dvorzsák J. és Kremmer A. (r. t.) Bolandennak „Russisch“ cz. beszélyét fordították le.

Irodalmi téren működik Waldfogl Károly. „Egy bölesészeti trilogia két tagjáról“ című s egyéb tanulmányi értekezéseket írt.

XII. KASSA. „ARANSZÁJU SZ. JÁNOSRÓL CZIMZETT EGYHÁZIRODALMI-ISKOLA.“ Keletkezett 1868-ik évben; célja: elméleti s gyakorlati kiképzés az egyházi szónoklat s irodalomban, felhasználásával oly vallásos szellemű s irányú segédeszközöknek, melyek azt közvetlenül vagy közvetve elősegíthetik.

Pártoló tagjainak száma évenként 48—50. Működő tagjainak száma pedig 50.

Gyűléseit tartja vasárnaponként délután egy órától kettőig. A gyűlések tárgya rendszeren kötetlen vagy kötött, az egylet tagjai által készített művek felolvasása, s egyes jelesebb költők költeményeinek elszaválása. Birálatok. Fordítások.

Önálló könyvtárral rendelkezik, mely 850 kötetből áll.

Eddigelé csak egy művet bocsátott a nyilvánosság elé, t. i. Baumstark Frigyes és Reinhold testvérek: „Utaink a kath. egyházba“ című németből magyarra fordított művét 400 példányban, s eddig csak egy kiadást ért. Elkelt 250 példány.

Volt tagjai közül: Paszlavszky Sándor munkatársa a „Magyar Nyelvőr“-nek. Azonkívül egy pár költeménye megjelent a Répászky József által szerkesztett „Katholikus világ“-ban.

XIII. NAGYVÁRAD. L. szert. Papnövelde. „BORROMEI SZ. KÁROLYRÓL NEVEZETT EGYHÁZ-IRODALMI TÁRSULAT.“ Nogáll J. kanonok urnak köszöni létét. Célja: hogy tagjai ama szent munkára, melyet majdan mint Isten felkentjei az egyh. irodalom terén úgy, mint a szószeiken, — s ezen különösen — végeznek, lehetőleg kiképeztessenek.

A működő tagok száma 20—30 váltakozik; a pártolóké évenként 10—12; tiszteletbeli tagjainak száma 16.

Gyűléseit vasárnaponként délutáni 1—2 óráig tartja. Jegyzőkönyv, eredeti munkálatok, fordítások s bírálatok felolvasása, szavaltok képezik tárgyát.

1680 kötetből álló könyvtára van.

Közrebocsátotta a „Kispap szünórái“ című művet 500 példányban; elkelt belőle körülbelül 400 péld.

Volt tagjai közül Radnay Farkas a vallásos költészet, Papffy Jusztin és Karsch Lolion pedig egyh. irod. téren működnek.

A jelenleg fenálló egyházirodalmi iskolák munkásságáról az itt felsorolt adatokat szerezhették meg.

Ujabbán értesültünk, hogy a munkácsi gör. kath. papnövendékek is alakítottak irod. kört; de erről részletes tudósítással nem bírunk. Olvasókör van Zirczen is, a eist. növendékek közt. hol előbb irodalmi önképző iskola állott fenn: szónoklati önképzés céljából Rozsnyón is van ilyféle egylet. Szepeshelyen, Nyitrán, K.-fehérvárt, Pannonhalmán ily egyletek nincsenek.

Szemle.

Dante, „La divina comedia“ con note tratte dai migliori commentii, per cura di Eugenio Camerini. 1876. — Nemesak a magyar tudományos akademia tagjai közt, de a czitromok honában is akadnak liberalis férfiak, kik politikai kedvenc eszméik szilárdítása s önmagok dicsőítése végett, készek a tudományt meghamisítani, az irodalom tiszta forrását téves elveikkel felzavarni s bemocskolni. Ezt teszik Dante némely értelmezői, kik par excellence vallásos művét, Divina comediáját politikailag értelmezik, a nagy költőt, a ki a nevezetes gwelfi s ghibellini harcban, öseivel együtt az egyház zászlajára írott szabadság harciosa volt, és csak szenvedélyei által elragadtatva, csatlakozott később a ghibellinekhez, — úgy tüntetik fel, mint előkészítőjét és terjesztőjét Olaszország egyesítésének és a pápai hatalom megsemmisítésének. Igaz, hogy Della Monarchia című művében azt ohajtja, hogy Olaszország egy császár alá kerüljön; de nem oly módon és eszközök által, mint azt neki az olasz rabló politikus értelmezők tulajdonítják, nemis ezért kárhoztatja az említett művet Poggetto bibornok, pápai követ sem. Hogy pedig Divina comediájának alkotásában sem ezen, sem más politikai eszme nem vezérlé, kiténik nemesak abból, hogy ő maga, művét vallásos, szent költeménynek nevezi, de Can Grande-hoz írott leveléből is, melyben elsorolja, hogy művének több értelme van, u. m. betűszerinti (mely az egész költeményben egyenlő a vallásival), erkölcsi, allegoricus és analogicus, — politikairól semmi említést nem tesz, miből következtetni lehet, hogy őt művében politikai cél nem is vezérlé, s azon részek, melyekben a korában folyt szenvedélyes harcok részleteiről vagy vezérférfairól beszél, mint történeti tények és képek tekintendők.

Camerini commentárja, melyet ismertetni akarunk, nem e politikai irányu törekvések gyümölcse, melyek nemcsak a tudományra de a vallásra is károsak és veszélyesek; a politikai értelmet ugyan itt-ott ő is emlegeti; de csak igen ritkán. A mű új magyarázatokat nem tartalmaz, csak új gyűjteménye az a Divina comedia számtalan magyarázatainak; azért a szerzőt a dicséret vagy rosztalás csak annyiban van szót, amennyiben az elődök tudományos nyomozásainak különféle eredményeit felhasználta s elfogadta. A Dante-irodalom egy óriási erdőt képez, melyben a szerzőnek a sokféle magyarázatok, eltérő olvasásmódok, vitás pontok közepette ép oly nehéz volt megtalálnia az egyenes utat, mint Dantenek az alvilágban, melyről az Infernoban van szó. A szerzőnek is Virgilre: bölcseségre s helyes ítéletre volt szüksége, hogy ki tudja választani a legjobbat, a legigazabbat. Ugy látszik, tárgyilagos akart lenni, mert két különféle magyarázat felemlíteskor csak ritkán mondja meg, melyik a jobb. Vallási szempontból e műről csak dicsérettel szólhatunk; a vallási elem mindenütt előtérben áll, a vallási helyeket a dogmákkal egyezőleg magyarázza s a legtöbb helyet szentirási idézetekkel illusztrálja. A néhol felhozott politikai értelmezést mellőzhette volna; de ebben is mérsékelt, néhol pedig a felvett magyarázat esetlen és erőszakolt, pl. a 28 lapon 32—33 v. A nevezetesebb allegoricus helyek értelmezésére többféle magyarázatokat hoz elő, pl. az idahegyi öregről, a tornyos házról, az övről, Luczifer hármas arczáról, Beatrix-ról stb. Az idő s hely részleteit bőven magyarázza, ugyszintén a gwelfi s ghibellini harcra vonatkozó személyi s tárgyi viszonyokat, valamint a görög és római mythologicus helyeket is. — A szerző nagy könnyedséget szerzett volna az olvasónak, ha a kép-

zelet segélyére oly kis rajzot csatolt volna commentárjához, mint pl. Portirelli; a képzelet sokkal könnyebben fogja fel ily rajz után azon rendkívül mély és elvont dolgokat, a tulvilági helyek leírását, melyeknek megalkotásában Dante magas szelleme valóban csodás módon nyilvánul.

Legyen ennyi elég e commentár ismertetésére vonatkozólag; ajánljuk tanulmányozás végett mindazoknak, a kik D. Divina comediáját, ezen, nem csupán a költészet, hanem minden tudomány kincs-bányáját kiaknázni s ismerni akarják. Van ebben költészetten kívül hittan, bölcsészet, csillagászat, természetrajz, történelem, mythologia, festészet, szobrászat stb. Mindez s egyszersmind a classicus rövidség, személyi vonatkozások, régi nyelvkezelés, elavult szólás módok, különféle olvasásmód, végül D. mély szelleme nélkülözhetlenné teszi a commentár használatát. — Még egy külső tulajdona van e könyvnek: hogy nagyon olcsó; ára 1 lira. De e sorok írójától Münchenben, egy kultur (s) harczos könyvkereskedő a kitett líra helyett markát (mely most 8—10 krral több a líránál), követelt, talán különös figyelemből, látván, hogy utással van dolga. —k. —n.

VII. Pius. I. Rész. Kiadja a Szent-István-társulat. Bolti ára 1 frt 50 kr. — E művet most osztotta ki a Szent-István-Társulat tagilletményi részletül 1876-ra. A Szent-István-Társulat, újabb időben, főleg Ipolyi alelnöksége óta, valóban jeles és magasabb tudományos intézeteknek is díszére való irodalmi termékeket tesz a katolikus olvasó közönség asztalára. Gondoljunk csak a magyar akadémia könyvkiadó vállalatában megjelent nemesak egyoldalú, vallástalan irányu, de egyszersmind több helyen rosz és érthetetlen fordításokra pl. Gneist: Jogi államára vagy Bluntschli: Államjogára: hasonlítsuk ezeket össze pusztán irodalmi szempontból a Szent-István-Társulat házi könyvtáiban megjelent művekkel, melyenek: Ipolyi Veresmarty-ja, Tárkányi Messiása, Lázár „A szabad természetből“ című vagy a legújabb egyháztörténeti munkával: VII. Piussal, — ki fog tinni, hogy állításunk nem alaptalan. E lendületnek szívből örvendünk, nemesak a tudomány szempontjából, hanem azért is, mert reméljük, hogy a Szent-István-Társulat iránt már itt-ott lankadó bizalmat és pártolási buzgalmat nemesak felvillanyozza, de, mint a növendékpapok lelkes példája bizonyítja, fokozandja is.

A mű, a Velenczében negyedfél hónapig tartott 1799-ik évi pápaválasztás részleteinek leírásával kezdődik. Érdekesen beszéli el a conclave apró, titkos mozzanatait, a vezér-bibornokok jellemét, viseletüket; részvéttel szól Bellisomi bibornokról, kinek fejről Herzan cselszövénye elragadta a tiarát, melyet a conclave első napján majdnem az összes választók tisztelete neki szánt. Az emberi gyarlóságnak itt is felismerhető hosszú vajudása után, a Szentlélek mégis méltó s dicső

fejet rendelt az egyháznak: Chiaramontit, ki mint pápa VII. Pius nevet vett fel. Előélete s jelleme rajzában, a szerző a nagy pápa iránti mély tisztelet hangján emlékezik meg azon egyházipolitikai homiliáról, melyet Chiaramonti, mint imolai püspök akkor tartott, midőn I. Napoleon Imolát és környékét elfoglalván, a lakosok hozzá fordultak tanácsért. Beszédét sz. Pál e szavaira építé: „A ki ellene áll a hatalmasságnak, Isten rendelésének áll ellene.“ A szerző, az e beszéd miatt megtámadott püspököt gyöngéden menti s azon egykoruaknak ad igazat, kik e beszéd politikai részét a püspök környezete művének tulajdonítják. A szerzővel mi is helyeseljük az imolai püspök azon tettét, hogy a szükség parancsolta mérséklet ösvényéről nem engedte magát lesodortatni (271.) s hiveinek a reménytelen harez helyett, mely csak vérengzésre s pusztításra vezetett volna, a hódító iránt engedelmisséget ajánlott: de — s itt Balmes szavait idézzük, — „ha a népnek az okosságot tanácsoljuk, nem szabad azt téves elvekbe burkolnunk!“ Téves volna sz. Pál fennebbi szavait alkalmazni I. N. rabló s hódító hatalmára, mely nem oly hatalmasság, vagyis nem azon törvényes fensőség volt, mely iránt a szentírás engedelmisségre kötelez, hanem csak anyagi erő, az erősebb hatalma volt, melylyel később VII. Pius haláláig oly dicsően küzdött, melyet fensőségnek soha el nem ismert, valahányszor a vallásról, igazságról, jogról volt szó, melynek egy kikötőt (Anconát) sem engedett át, bármennyire zaklatták is ezért. „Hiszen önök az erősebbek — mondá N. követének, — tegyenek úgy, amint hasznosnak és czélszerűnek itélik. Államainknak akkor lesznek uraivá, a midőn önöknek tetszik. Tetszésük szerint rendelkezhetnek azoknak minden segélyforrásaival. Még e pillanatban is úgy teszünk, mintha nem tudnók, hogy önök magában Romában Gaeta ostromához lőport, és fővárosunktól néhány mérföldnyire, gyűröppentyüket készítették. Sohasem leszünk oly eszélytelenek, hogy a francziáknak való ellenállásra tegyünk intézkedéseket. De ne kívánják kifejezett jóváhagyásunkat!“ (281—282 l. . . . „Mindent megtettünk, hogy a kölcsönös egyetértés és béke fennmaradjon; készek vagyunk elkövetni jövőben is, ha tiszteletben tartják azon elveket, melyektől soha el nem térhetünk. Ez lelkiismeretünket érinti, ennek rovására tölünk semmit nem várhatnák“ (289 l.). A keresztény szeretet- és szelidségnek, megnyugvásnak, de egyszersmind a rettentetlen bátorság- és igazságnak ily hangján beszélt mindig a fegyvertelen pápa a világhódítóval, kitől annyi méltatlanságot kelle szenvednie. — A mű egyik érdekes részét képezi a franczia concordatum története; mennyire zaklatta N. a pápai követet, Consalvit; mint akarta őt rászédetni, midőn az aláírás pillanatában, nem a kölcsönösen megállapított, ha-

nem a pápa által elfogadhatlannak nyilvánított okmányt terjeszték eléje. Kár, hogy a szerző a hires concordatumot vagy egészen, vagy legalább oly kivonatban nem közli, mint az organicus czikkeket; csak két vitás pontot említ belőle. N. nemzeti egyház alapítását célzó követeléseit Spanyolország és Ausztria is szaporították; ezekre következett a németországi saecularisatió. E pont kissé unalmas, de tanulságos, hogy mint tiporták lábbal a jogot és igazságot ép azok, kik annak megőrzésére hivatvák. Szépen illusztrálja mind VII. Pius jó lelkét, szelidségét és N. iránt atyai érzelmét, mind N. álnokságát, hálátlanságát és a pápa iránt mutatott dölyfös tiszteletlenségét a XI, XII, XIII, XIV. pont, melyek a pápa párisi utját, a koronázást és a visszatérést írják le. A szerző a 148 lapon *) alatt N-nak azon igazságot szolgáltatja, hogy „a szentszéknek maga közvetlenül soha sem tett határozott ígérteket” — azért ő maga a szentszéknek meg nem csalta. Ezt maga a szerző több helyen megczáfolja pl. az 59 lapon, a hol az írja, hogy „az első consul nem egyszer kimondotta, hogy (az alkotmányos püspököket) egészen elejti”, — mégis, a concordatum megerősítése után, tizet vett fel, kiket Caprara bibornok kénytelen volt megerősíteni, de sirva kijelenté, hogy ha rosszul tett, a felelőség ne a pápát, hanem őt terhelje. A 89 lapon: Napoleon „Pesarát visszaadta s megígérte, hogy legközelebb Anconát is a pápa birtokába visszabocsátja.” Megtettem-e? Nem, inkább azt kívánta, hogy miután azt Ausztria kezéből kivette, a pápa mondjon le arról? A szerző figyelmébe ajánljuk a 175 l. 7—10 sorokat is. A* alatti észrevétel tehát, melyet Napoleon nem érdemel, elmaradhatott volna. ki tudná, hányszor csalta meg N. a szentszékét! Megígérte azt is, hogy a pápát rangjához illően fogadja, s hogyan fogadta? Erdő közepén, a legnagyobb sárban, vadászaton, ebek által környezve, sarkanytyus vadászcizmában, — s ez nem véletlenségből történt! Kocsijába baloldalra ültetvé, Párisba éjjel vivé be; a koronázáskor, bár megígérte, hogy minden a meghatározott program szerint fog végeztetni, és semmi újítást sem teend, a pápa kezéből kivette a koronát és maga tette azt a saját — és Josephine fejére. — Koronázás után, N. megkezdé azon tervének kierőszakolását, hogy a pápa mondjon le egyházi birtokáról, székhelyét tegye Párisba vagy Avignonba, továbbá, hogy azokat, a kik az ő ellenségei, a pápa is úgy tekintse, mint saját ellenségeit, azért az angol, orosz és svéd követet utasítsa ki Romából. A pápa e követelésekre többször tagadólag válaszolt; végül N. az egyházi államot elfoglalta, mire a kiközösítés következett. A mű azon megható esemény leírásával végződik, midőn Radet tábornok a pápát éjjel elfogja s Romából elviszi.

Az egész mű igen érdekes és korszerű olvasmány. A szerző mint előszavában is írja, az al-

kalmazásoktól tartózkodott; de az olvasó e nélkül is felismeri a műben a jelent, VII Piusban IX Pius, és az egyház jelen küzdelmét a világi hatalom tulkapásaival szemben. — A mű II. része, mint a boritékon olvassuk, sajtó alatt van. Azonban, mint biztos forrásból tudjuk, a második rész is kikerült sajtó alul, s nem sokára megküldetik a társulati tagoknak. —k.—n.

Hurter. *Nomenclator Literarius* recentioris Theologiae catholicae theologos exhibens stb. — Innsbruck. Wagner. II. k. 2 s 3 f. — 925 l. 1876. Ára 4. fr 40 kr.

Lapunk ez évi 9. számában (71 l.) részletebben is szólottunk ez értékes munkáról, melynek II. kötetéből a 2. s 3. füzet méltó folytatásként legközelebb szintén megjelent. E rész az 1681-től 1720 ig terjedő időszakot öleli fel két husz évnyi időközre osztva; mint e felosztásban, úgy a tárgyalás s berendezés egyéb módját illetőleg is az előbbi részeknél követett terv szerint jár el; mire nézve előbbi ismertetésünkre utalunk, melyből szívesen ismételjük ez uttal is az elismerést, melyet az iránt nyilvánítottunk.

Rosenberg testvérek ódon-munkák (antiquar) tárának most megjelent 6. számú jegyzékét kaptuk, mely tudományok szerint rendezve, magában foglalja az összes magyar, erdélyi és osztrák irodalom ritka és értékes nyelveinek válogatott gyűjteményét. Ára 50 kr. Megrendeléseknél 5 frttól kezdve az 50 kr. beszámítatik. Tartalma I. Régi nyomtatványok (1489-1711-ig.) II. Kéziratok. III. Gyűjteményes munkák, folyóiratok, könyvészet. IV. Hittudomány. V. Történelem, életrajz és emlékiratok. VI. Régészet, érmészet, genealogia, heraldica, mythologia. VII. Földrajz, népisme, utazás. VIII. Jog- és államtudomány, politika, statistika. IX. Orvostan és természettudomány. X. Mennyiségtan és csillagászat, műtan. XI. Gazdászati, ipar, és kereskedés. XII. Hadászat, lóisme. Pótlék.

A 7-ik számú pótgjegyzék sajtó alatt van s tartalmazni fogja a bölcsészeti, neveléstan és ifjusági iratok, nyelvészet, szépirodalom, művészet és zeneirodalom, hangjegyek stb jegyzékét. — A munkák általában jó karban vannak. A rossz állapotban levők meg vannak jegyezve. E könyvjegyzékbe csak azon munkák soroltatnak föl, melyek ezidejűleg raktárban vannak, hézagról tehát szó sem lehet.

Az irodalom barátainak szíves figyelmökbe ajánljuk e könyvjegyzékét. Megjegyezzük itt, hogy a Rosenberg testvérek könyvkereskedése hajlandó egész könyvtárakat, vagy egyes értékes műveket megvásárolni készpénzen, vagy pedig cserében másokért. Az e jegyzékben foglalt munkák megszerzését bármely könyvkereskedés közvetíti.

Könyvészet.

- ALLIOLI, J. B. v. Bild einer wahren Klosterfrau. 3. Aufl. (Regensburg, Manz.) 78 kr.
- BODNÁR ZSIGM. Chateaubriand és kora. (Bpest. Kókai.) 60 kr.
- BRONCHAIN, P. L. Méditations pour les jours de l'année. 2 Tms. 8. (Tournai. Casterman.) 4 ft. 60 kr.
- CHAIGNON, Betrachtungen f. Priester. Aus dem Franz. v. H. Lenarz. 4. Aufl. 1. Bd. gr. 8. (Trier. Lintz.) 2 ft. 30 kr.
- DITTES FR. tr. A népiskola módszertana. Szerk. Gyertyánffy I. és Kiss A. (Bpest. Kókai.) 2 ft.
- EUCARISTIA. Die Geheimnisse der Liebe Jesu Christi im allerheiligsten Sakramente. 2-te Aufl. (Regensb., Manz.) 1 ft. 75 kr.
- FRANCIOSI, F. X., de, Begründung u. Uebung der Andacht zum heil. Herzen Jesu. 8. (Paderborn. Innfermann.) 80 kr.
- GRUBER, AUG. Fürsterzbisch. Prakt. Handbuch der Katechetik f. Katholiken. Im Geiste des hochsel. Kirchenfürsten fortges. v. P. Heinr. Schwarz. III. Band. (Regensburg, A. Coppenrath.) 1 ft. 56 kr.
- GUHL, KONER. Das Leben der Griechen und Römer. 4-te Aufl. (Berlin. Weidmann.) 8 ft. 50 kr.
- KERÉKGYÁRTÓ ÁRP. tr. A miveltség fejlődése Magyarországon, 889—1849. I. rész. Középkor. 1-ső füzet. (Bpest. Kilián.) A teljes 1-ső kötet ára 5 ft.
- KORÉNY-SCHECK V. Buckle rendszere. (Bpest. Zilahy.) 1 ft. 20 kr.
- KRAUS, F. H., Charakterbilder aus der christlichen Kirchengeschichte. 1. Lfg. gr. 8. (Trier. Lintz.) 1 ft. 24 kr.
- MENNE, H., Das allerheiligste Sakrament, Opfer u. Communion. II. 8. (Paderborn. Infermann.) 1 ft.
- OSSEG, ANNUARIUS. Die geistige Knechtung der Völker, durch die neue Schulgesetzgebung. (Amberg, J. Habbel.) 78 kr.
- REICHENSPERGER, Dr. A. Phrasen und Schlagwörter. Ein unentbehrliches Noth- & Hilfsbüchlein f. Zeitungsleser V. Aufl. (Paderborn, Schöningh.) 52 kr.
- ROH P. Was ist Christus? Vierte, unveränderte Ausgabe. Freiburg. 1876. 36 kr.
- STÖCKL, A. Lehrbuch der Philosophie. 2 Abtheil. 4. Aufl. (Mainz, Kirchheim.) 7 ft. 80 kr.
- STÖCKL, A., Lehrbuch der Geschichte der Pädagogik. gr. 8. (Mainz, Kirchheim.) 5 ft. 48 kr.
- SZILÁGYI ISTVÁN. Máramaros vármegye egyetemes leírása. (Bpest. Tettey.) 3 ft.
- WERNER, K. Alcuin und sein Jahrhundert. Ein Beitrag zur christl.-theol. Literaturgeschichte. (Paderborn, Schöningh.) 2 ft. 95 kr.)

Az új iskolai év kezdete alkalmából a ft. lelkeskedő papságnak, ugyszinté mindazon mélyen tisztelt uraknak, kik mint tanfelügyelők, iskolaszéki elnökök, iskola igazgatók a népoktatás ügyében irányadó és intéző befolyással bírnak: s általán a népoktatásügy minden melegkeblű barátjának bátorkodunk szíves figyelmébe és pártolásába ajánlani, az alább közölt kézi- és tankönyveket: u. m.:

1. *Győrffy Iván.* „Népiskolai olvasó- és tankönyv.“ magyar kath. elemi és néptanodák felsőbb osztályainak, ugyszintén az ismétlő iskolák növendékeinek használatára. Tizenöt tömött iv, számos szép képpel. A fmgu bibornokhercegprímás ő Emja kegyelmes ajánlatával díszített második kiadás. Tartós kemény kötésben 50 kr.

2. *Győrffy Iván.* „Mennyei manna.“ Katholikus ima és énekkönyv, tanuló ifjak és éltésbek használatára számos szép képpel, főpásztori kegyelmes jóváhagyással, második kiadás. Diszes kemény kötésben 50 kr.

3. *Győrffy Iván.* „Kis mennyei manna.“ Katholikus ima- és énekkönyvecske, kis fiuk és leánykák számára szép képekkel, főpászt. kegyelmes jóváhagyással, második kiadás. Csinos kemény kötésben 25 kr.

4. *Győrffy Iván.* „A kath. hitvallástan kézikönyve“ középtanodák, polg. és fensőbb népiskolák számára, *Zenner Nándor* hatodik javított német kiadása után magyarítva, főpászt. jóváhagyással, második olesó kiadás 40 kr.

5. *Győrffy Iván.* „Ötven eredeti magyar népdal és dallam“, hangjegyekkel. Szini K. nagyobb gyűjteménye nyomán a magyar ifjuság számára alkalmazva 40 kr.

6. *Győrffy Iván.* „Tréfás versek“ humorgyöngyök gyönyörködtető gyűjteménye, a magyar költészeti irodalom e nemű legkitünőbb, s szavalásra legalkalmasb termékeiből nagy gonddal összeválogatva 50 kr.

Mindezeket 2 kros lev. lapon is eszközölhető szíves megrendelésre, azonnal bárhová megküldi tiszteletteljes szolgálatkészséggei a kiadó *Franklin-Társulat* Budapesten.

Új zeneművek. Táborozky és Parsch nemzeti zeneműkereskedésében Budapesten megjelent: A „*Toloncz*“-ból. „Zsidó zsidó rongyos zsidó.“ „Szabad madár vagy te rózsám.“ „Azért jó a disznótor.“ „Volt nekem egy szeretóm.“ „Babot vittem a malomba.“ „A faluban csak az járja.“ „A szívem a szívem oly szomorú.“ Csárdás zongorára szerkeszté *Körössy Gyula.* 60 kr. *Krk! Krk! (Cri-Cri)* rezgő polka zongorára szerzé *Rosenzweig Vilmos.* 50 kr. — „Bölesész esárdás.“ *Rätz Pál* tól. Ára 60 kr.

Irodalmi vegyesek.

— Talabér János által magyaritva, meg fognak jelenni Zollner „Szertartási beszédei.“ A mű már sajtó alatt van, kiadója Tettey Nándor budapesti könyvkereskedő.

— „A külföldi kath. theologiai irodalom tárháza“ című vállalat szerkesztője, az 5-ik füzetből, Talabér János lesz.

— „Zeitschrift für Kathol. Theologie“ czimen Innsbruckban Rauch Felicián kiadásában, a jövő év elejétől egy folyóirat fog megjelenni, évnegyedes füzetekben. Minden füzet 7—8 ívet fog tenni. Egy évfolyam ára 3 ft. Szerkesztők: a theologiai irodalom terén ismert Dr. Wieser és Dr. Stenstrup egyetemi tanárok. Ajánljuk t. olvasóink figyelmébe.

— Rohling „Talmud-zsidó“ című könyvének elárúsítását a belügyminiszter betiltotta, mert mint mondatik, a zsidók ellen izgatja a kedélyeket. Inkább a Talmud olvasását tiltotta volna be a miniszter ur, mert a „Talmud-zsidó“ csak a Talmudból vett idézetekkel bizonyítja annak társadalom ellenes tartalmát s követőinek törekvéseit.

— Répássy János, egri főegyházi szónok s a „Népiskola“ szerkesztője felhívást tett közzé újabb szerkezetű egyházi beszédek megrendelésére. Egyházi beszédeiből egy évfolyamot szándékozik sajtó alá bocsátani, ha kellő arányu pártolás lehetővé teszi a kiadást. Ez okból arra kéri az érdekletteket, hogy beszédeit levelezési lapon megrendelni legyenek szivesek: vagy hozzá Egerbe vagy Budapestre a „Hunyadi Mátyás“ irod. intézetbe küldvén azokat. A 35—40 ivre terjedhető munka egy kötetben fog megjelenni s ára 3 ft lesz, melyet csak az átvétel után kell megküldeni. Növendékpapok 2 ftért szerezhetik meg.

— Mindszenty Gedeon „Legújabb költeményei“-t kiadás végett a Sz.-István-Társulatnak ajánlotta fel. A társulat okt. 12-én tartott igazg. választmányi ülésében jeles költőnk ajánlatát elfogadta. A bírálók egyike Tárkányi József alelnök.

— Tomcsányi János egy kis természet-tudományi tanulmányt szándékozik közrebocsátani, ha a megrendelők a kiadási költségeket biztosítják. A munka 13 ivre terjedhet. Ára attól függ, hány lesz a megrendelő? Ivenkint azonban 10 kr-nál többre nem fog kerülni. A megrendelők két kros levelezési lapon tudassák szándékukat szerzővel, lakik Bács-Sz.-Tamáson.

— „Szabadság, egyenlőség, testvériség, vagy: mi a szabadkőművesség alapelve, célja, kiviteli eszközei, eredménye és veszélye az államra és egyházra“. E című pályanyertes munkára küldte szét Sullay István a megrendelési fölhívást. Az érdekes munka azonnal meg fog jelenni 10—13 iven, mihelyt a nyomdai költségek a

megrendelések által fődözve lesznek. Előfizetési ára 1 ft; bolti ára 1 ft 20 kr leend. Az előfizetési pénzek vagy megrendelési iver nov. 15-ig Egerbe, a lyceumi nyomdába küldendők.

— A Szent-István-Társulat egyik nagy vállalata, Cantu Caesar világtörténelmének tizenötödik kötetével befejeztetett. Az egész óriási munka összesen ugyan körülbelül ötven frtba kerül, különben részletenkint is megszerezhető: egyegy 90 ives évfolyam 3 ft 15 kr-ért. Az egész munka a most sajtó alatt levő kor- és betűrendi mutatóval leszen befejezve.

— Az esztergomi „Egyházirodalmi Iskola“ előfizetésre való felhívást bocsátott szét Wieser J. innsbrucki tanár „Ember és Állat“ című népszerű művére. E mű összehasonlítást téve az ember és állat között, majd természetani alapigazságokkal, majd egyszerű észokokkal dönti meg s mutatja ki a keresztényellenes elméletének tarthatatlanságát. A mű 8-rét alakban 11—13 ivnyi terjedelemmel 1877. év elején fog megjelenni. Árát tömeges pártolás reményében 60 krra szabták. A megrendeléseket november végeig kéri beküldeni. Ugyanonnan, jelentik miszerint a „Különcz“ című regény, pártolás hiánya miatt nem fog megjelenni; ellenben, hogy Dr. Schmitt Jakab „Elemi katekizmus magyarázata“ című munkájának II. kiadása van sajtó alatt. Terjedelme nagy 8-adr. 248 l., ára 1 ft. 20 kr.

— A muszka papság aláírás útján emléket szándékozik emelni Federow Ivánnak, ki az első orosz betűket öntötte. Az első orosz könyvnyomda 1553. állítottatott fel Moszkvában, vezetője egy dán nyomdász vala. Első nyomtatott könyvük 1564-ben jelent meg e cím alatt: Az apostolok cselekedetei és levelei.

† Lukácsi Kristóf, szamosujvári plébános, a magyar irodalomnak tudós munkása, kitől több nagybecsű történeti művet birunk, okt. 24-én éjjel meghalt. Lukácsi teremtette meg gazdag adományával a szamosujvári árvaházat, mely fényesebben fogja nevét megőrizni minden más emléknél.

— Érdekes könyvre talált dr. Heinrich Gusztáv egyetemi tanár a tud. akadémia könyvtárában. A legrégebb német Faust-könyv egy példánya ez 1587-ből, mely a legnagyobb irodalmi ritkaságok közé tartozik, s eddig azért kerülte ki a figelmet, mert ezimlapja s néhány levele hiányzik. Az előszó dátuma (Frankfurt, 1587, szept. 4) és a nyomda megnevezése a könyv végén (Frankfurt, Johann Spies, 1587) azonban kétségtelemné teszi, hogy az editio princeps egy példánya.

HIRDETÉSEK.

Az egri érs. lyceumi könyvnyomdában következő

EGYHÁZI BESZÉDEK

k a p h a t ó k :

HALOTTI BESZÉDEK. Gyűjtötte *Füssy Tamás*. Eger, 1876. II. kiadás. Ára 1 ft.

KOLOSSVÁRY Sándor népszerű egyházi beszédei az év minden napjára és Mária hat ünnepeére egy-egy beszéddel, Eger, 1875. Első kötet ára 2 frt.

KOZMA K. MÁJUSI VIRÁGOK szüz Mária életéből s néhány alkalmi beszéd. — Az egri főegyházmegyei hatóság jóváhagyásával. Eger 1863. 8 r. 222 lap ára 1 ft.

MINDSZENTY Gedeon, sz.-erzsébeti plebános, volt egri főegyházi hitszónoktól ÜNNEPI ÉS ALKALMI EGYHÁZI BESZÉDEK. Függetlenül HAT MÁRIA BESZÉDDEL. Eger, 1872. 8 r. 472 lap, ára 3 ft.

ROSZTÓCZKY Imre, kaáli plebános VASÁRNAPI ÉS ÜNNEPI EGYHÁZI BESZÉDEK. Kézi könyvül a falusi nép lelki szükségéhez alkalmazva. — Négy évfolyam. Egy-egy folyam ára 2 ft.

SZABÓ Imre. Néphez alkalmazott egyházi beszédek az év minden vasárnapjái s ünnepeire. Második évfolyam I—V. köt. Egy 1 ft. Pótlékkötet az első évfolyamhoz. 1 ft.

NAGYBŐJTI- és MÁJUSI BESZÉDEK, melyeket mondott *Katinszky Gyula*, egri főmegyei áldozár és képezdei tanár. Eger, 1871. 1 ft.

VASÁRNAPI és ÜNNEPI HOMILIÁK a szentatyák nyomán készítette *Májer József*, néhai székesfehérvári kanonok; a szerző alkalmi beszédeivel megtoldva ujonnan kiadta *Ihász Gábor*. Eger 1856. I. köt. 8 r. 401 l. II. köt. 8. r. 485 l. Mindkét kötet 3 ft.

A KATH. MEGGYŐZŐDES EREJE SZ. ISTVÁN első magyar királyban. Egyházi beszéd, melyet az egri főegyházban 1862. aug. 20. mondott *Mindszenty Gedeon* főegyházi hitszónok stb. Eger, 1862. 8 r. 16 lap. 20 kr.

MAGYAR Ferencz. Ő Szentsége IX. Pius római pápa által 1847-ben engedett jubileum emléke: s a keresztény szeretet és könyörületesség hangjai. Négy szent beszéd. Eger 1847. 8. r. 66 lap. 25 kr.

MAGYAR Ferencz. Sz. István, Magyarország első apostoli királyának áldott emlékezete. Két szent beszéd. Eger 1849. 8 r. 24 lap. 20 kr.

MAGYAR Ferencz. Menyegzői repkény vagy a boldog házasság alapja s feltételei. Két szent beszéd. Eger 1860. 8 r. 16 lap. 25 kr.

Plebániák részére:

ANYAKÖNYVEK.

Kereszteltek anyakönyve, egy kőncz 70 kr.

Házasultak anyakönyve, egy kőncz 70 kr.

Halottak anyakönyve, egy kőncz 70. kr.

Anyakönyvek bekötve is megrendelhetők, mely esetben a kőncz-szám arányos följegyzését kérjük.

ANYAKÖNYVI KIVONATOK.

Kereszteltek anyakönyvéből, egy kőncz 60 kr.

Házasultak anyakönyvéből, egy kőncz 60 kr.

Halottak anyakönyvéből, egy kőncz 60 kr.

Megjelent s minden hazai könyvkereskedés útján megszerezhető az

EGRI KÉPES NAPTÁR

1877-ik évre.

Ára csak 25 krajczár.

Nagyobb megrendeléseknél százalék adatik.

TARTALOM:

Egyházirodalmi iskoláinkról.
Szemle: Dante, „La divina comedia.”
VII. Pius. I. rész. Kiadja a Sz.-István-Társulat.

Hurter. „Nomenclator Literarius.
Rosenberg testvérek „ódon-munkák (antiquar).“

Könyvészet.
Irodalmi vegyesek.
Hirdetések.

A megrendelések teljesítésére ajánlja magát **Szolcsányi Gyula**, könyvkereskedő Egerben.

Nyomatott az érseki lyceum könyvnyomdájában, Egerben, 1876.